

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ В БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Рушковський М.В.

аспірант Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ефективне управління ризиками та можливостями у сучасній системі світового господарства та в умовах скорочення економічних циклів стає основною рушійною силою успішних багатонаціональних підприємств (БНП). Такий бізнесовий запит ставить нову задачу перед системою корпоративного урядування БНП, яка має забезпечити своєчасну ідентифікацію, аналіз та оцінку, обробку та моніторинг ризиків, з якими стикаються або можуть стикнутись підприємства в рамках реалізації своїх бізнесових задач та досягнення стратегічних цілей.

На сучасному етапі розвитку ризикології в системі міжнародних економічних відносин важливим є холістичний підхід до ідентифікації ризиків в рамках БНП, який передбачає як методи зверху вниз, так і знизу вгору. Такий підхід стимулює всебічну ідентифікацію ризиків, з якими може стикнутись БНП.

Концептуальні засади ідентифікації ризиків БНП передбачають використання наступних типових методів:

- доказові методи, такі як огляди літератури та аналіз історичних даних;
- емпіричні методи, які включають тестування та моделювання розвитку подій або динаміки факторів, які у своїй комбінації можуть вказати на ймовірні ризики та можливості;
- опитування експертів, яке ґрунтується на досвіді фахівців певної області знань.

Для ефективної реалізації методів ідентифікації ризиків БНП використовується ряд інструментів, найпоширенішими з яких є такі:

- аналіз SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats / сильні, слабкі сторони, можливості та загрози), який визначає фактори у внутрішньому та зовнішньому середовищі, що допомагають у визначенні цілей БНП та стратегій їх досягнення з урахуванням ризику;
- аналіз PESTLE (political, economic, social, technological, environmental, legal, ethical, demographic), який передбачає описання середовища функціонування БНП через призму його складових – політичної, економічної, соціальної, технологічної, екологічної, правової, етичної та демографічної, та ідентифікацію ризиків, що притаманні кожній складовій;
- розгляд стратегічних цілей БНП, критичних факторів успіху для досягнення цілей та факторів ризику, на основі яких будується система ключових індикаторів ризику для факторів, які спричиняють його виникнення та динаміку.

Коректна ідентифікація ризиків БНП також має ґрунтуватись на загальній категоризації ризиків:

- за джерелом ризику: ринкові ціни, дефолт контрагента, шахрайство, промислова безпека, тощо;
- за наслідком ризику або виходячи з результативності діяльності.

Попередньо визначені категорії ризику можуть бути корисними для спрямування думки про ризик у широкому діапазоні питань. Однак важливим аспектом такої категоризації є забезпечення її всеосяжності, оскільки, поділивши ризик заздалегідь визначеним способом, мислення спрямовується за конкретними напрямками, і важливі аспекти ризику можуть бути упущені.

Одним з новітніх підходів до ідентифікації ризиків в БНП також виступає сценарний аналіз. Такий аналіз передбачає розробку моделей того, як може скластися майбутнє. Загалом, він полягає у визначенні правдоподібного сценарію та розробці варіацій, що може статися з огляду на різні можливі подальші події. Для відносно коротких часових меж сценарій може включати екстраполяцію того, що сталося в минулому. Для більш тривалих часових меж сценарний аналіз має передбачати побудову уявного, але достовірного сценарію, з подальшим визначенням ризиків у ньому. Факторами ризику у сценаріях зазвичай виступають наступні:

- зміни в технології;
- потреби суб'єктів міжнародних та національних ринків та їх можлива зміна;
- зміни в макросередовищі (регуляторні, демографічні та ін.);
- зміни фізичного та природного середовища.

Сценарний аналіз найчастіше використовується для ідентифікації ризиків та вивчення наслідків їх реалізації. Такий аналіз може застосовуватись як на стратегічному, так і на операційному рівні БНП в цілому або його частини.

Загалом, підводячи підсумки аналізу сучасних підходів до ідентифікації ризиків в БНП, слід виділити вкрай важливу роль якісної та всебічної ідентифікації ризиків, яка дозволяє в подальшому комплексно оцінити ризики БНП, виділити їх основні фактори та побудувати ефективну стратегію управління ризиками, що допоможе БНП досягнути тих стратегічних цілей, які ставляться перед ним, так вчасно адаптуватись до змін у середовищі функціонування.